

re furtiva, poterit puniri per iudicem Bononiæ; quæ opinio Bartoli videtur fortè fuisse Jacob. de Aren. in dict. l. *si dominium*, ut vult Joan. de Anania in cap. fin. *de furtis*, colum. 10. loquitur tamen dividendo, quod illa fuit opinio Jacobi de Aren. et col. 12. dicit quemdam doctorem comitem de Perusio affirmare, quod Jacobus de Arena illam opinionem tenet in dict. l. *si dominium*. Albericus tamen ibi, qui fuit fidelis observator antiquitatis, non facit de tali dicto mentionem, et contra opinionem Bartoli tenuerunt multi Doctores, quos ad plenum refert Joan. ab Anania in dict. cap. fin. et Hippolit. à Marsiliis in l. fin. charta fin. *D. de jurisd. omn. jud.* Tu ergo tene menti istam legem Partitarum, quæ non solum dicit, quod contra furem possit agi etiam alio loco, quam ubi delinquitur, si ibi cum re furtiva reperitur; verum etiam vult indistinctè furem posse conveniri quocumque loco, ubi repertus fuerit, etsi non reperitur ibi cum re furtiva: et idem videtur probari in dict. l. 2. *suprà*, tit. 1. in fin. cum dicit: *o en otro lugar qualquier que fallassen el robador, e la cosa robada*: et istud est valdè singulariter commendandum, nam Bartolus et Doctores, qui eum sequuntur, intelligebant quando reperiebatur fur cum re furtiva alio loco extra locum delicti; imò et dicebat Baldus in l. 1. *C. de confess.* col. 7. ubi tenet cum opinionem Bartoli, quod si vendidisset fur rem alibi, et portasset pretium proprium, non possit ibi puniri, quia pretium factum est suum, et rei suæ nemo furtum facit, l. penult. *D. de cond. ob causam*, l. *qui vas*, §. fin. *D. de furtis*, cujus contrarium vult ista lex Partitarum; et videtur sua dispositio æqua, ut vitium furti non frequentetur, et ubi fur fuerit inventus, iudicetur et puniatur: imò et per dict. l. 2. *suprà* tit. 1. possit conveniri in loco, ubi res rapta per raptorem transportata repetitur, licèt fur ibi non reperitur; nam ex quo ibi illam contraxerat, poterit re ibi reperta conveniri. Limitanda tamen videtur hujus legis et dictæ l. 2. dispositio, quando contra furem ageretur civiliter ad rei restitutionem cum pœna dupli, vel quadrupli, non si ageretur criminaliter ad aliam punitionem furis, juxta id quod habetur in l. 18. *infra eod.* quod patet, quia dicta l. 2. et dicta l. 4. hujus tituli, loquuntur quando sic civiliter agitur, non quando criminaliter: unde quando ageretur criminaliter contra furem per accusationem, vel inquisitionem, non potest dici, quod ista lex approbet opinionem Bartoli, de qua *suprà*: et remanet varietas opinionum, de qua per Joan. de Anan. ubi *suprà*; et per Angel. Aret. in tract. *malefic.* in parte *et vestem celestem*, §. 4. col. Benè tamen fateor, quod ista lex adhuc multum facit pro illa opinione, etiamsi criminaliter agatur; quæ opinio fortè in odium furum videtur sustentabilis, et motivis tenentium contra illam respondit Joannes de Anania, ubi *suprà*, et Angelus Aretin. in dict. 5. et 4. col. quæ videretur limitanda, nisi in loco ubi fur reperitur, pœna esset longè excessiva, quam pœna loci delicti, ut dicit Fulgositus in l. *sive manifestus*, §. *tandiu*, *D. de cond. furtiv.* dicens, quod si in loco ubi capitur fur, esset statutum, quod pro levi furto quis suspenderet, iniquum esset servare opinionem Bartoli. Item quando fur in ipso initio furti fuit ejus propositi, ut in alium territorium transferret suæ securitatis causa, tunc procedit sine scrupulo opinio Bartoli, secundum Angel. in dict. l. *si dominium*, cum enim ibi maleficium consummatur, ibi poterit puniri.

(2) *Fijo, o nielo.* Concordat cum §. *hi qui in parentum*, *Institut. de oblig. quæ ex delict. nasc.* et cum dictis Azon. *C. de furtis*, in summa, col. 5. vers. *datur autem hæc actio*.

(3) *La muger.* Concordat cum l. *si quis uxori*, in princ. et §. 1. *D. eod.* et l. 2. *D. rerum amolar.*

(4) *El si vero.* Adde l. *servi et filii*, *D. eod.* et dict. §. *hi qui in parentum*: et de furto liberti vel mercenarii, vide l. *si libertus*, *D. eod.* et de Abbate et Monachis idem dici potest, secundum Joan. Fabr. in dict. §. *hi qui in parentum*.

(5) *En buena manera.* Verbis et verberibus dicit Azon. in summa, ubi *suprà*, loquitur tamen in servo; vide l. 1. §. *qui tamen*, ubi Gloss. in verbo *coerceri*, *D. si quis test. lib. esse jus. fuer.* et per Joan. Fabr. in l. 1. *C. de privat. carcer.* et si furta sint gravia, vide in l. *perspicendum*, §. *furta domestica*, *D. de pœnis*, et *infra eod.* l. 17. et ibi dicam; et si filii vel domestici essent inobedientes, et nolent reddere res furtivas patri, vel domino, tunc possint adire iudicem, et ejus officium implorare, qui severius vindicabit, l. *congruentius*, *C. de patr. potest.* Joan. Fabr. in dict. §. *hi qui in parentum*.

(6) *Ganar por tiempo.* Vide in dict. §. *hi qui in parentum*, et *D. eod.* l. *ne cum filio*.

(7) *Perder el precio.* Adde l. *in civilem*, *C. de furtis*, ubi Joannes Fabr. limitat, nisi pretium esset conversum in utilitatem domini, l. *emptor*, *D. de rei vendic.* Item limitat, quando emit bona fide, ut redderet domino, et fortè minori pretio, quam valet; dicit enim tunc esse æquum pretium restitui, allegat Hostiens. in summa. Quod dictum fortè procederet, si aliàs dominus rem erat perditurus, vel non ita de facili recuperare poterat, secundum Hostiens. in summa, *de pœnit. et remission.* §. *quibus*, vers. *quid de prædam ementibus?* Et nota istam legem Partitarum hic, et interius cum dicit, *o la empenasse*, contra ea quæ tradunt Bald. Paul. et Jason. in l. *servus*, *D. de cond. indeb.*

(8) *La compro.* Adde cap. *Vulnerancæ*, 12. quæst. 2. et l. *emptorem*, §. fin. *D. de action. empt.* Gloss. in l. *si fundum*, *C. de eviction.*

(9) *O la baratasse. o la vendiesse.* Adde l. *eos*, *C. de furtis*, et l. *servus cujusdam*, et ibi Bald. Paul. et Jas. *D. de cond. indeb.* et in volumine *Pramatic.* prohibentem aliquid emi, vel recipi pignori, seu aliàs à servis, fol. mihi 117.

(10) *Con ayuda.* Adde dict. §. *hi qui in parentum*, et l. *si quis uxori*, *D. eod.*

(11) *O con consejo.* Consilium non astringit in furti actione, nisi furtum aliàs non erat perpetrandum, nisi consilium præcessisset, ut hic, et notat Gloss. in §. *interdum*, *Institut. de obligation. quæ ex delict. nascunt.* Azon. *C. de furtis*, in summa, col. 4. Gloss. in l. 1. §. *persuadere*, *D. de servo corrupt.* et in l. *sapè*, in fin. *D. de verb. signific.* contrarium tamen tenet Gloss. in l. *non solum*, §. *si mandato*, *D. de injur.* et in l. *consilii*, *D. de regul. juris*, unde quidam dixerunt, quod aut loquimur in maleficiis, quæ committuntur circa rem, ut in furto, et tunc adhibetur ista distinctio, esset aliàs facturus, vel non; aut datur consilium in maleficiis, quæ committuntur circa personas, et tunc non fiat talis distinctio, sed indistinctè consulens teneatur, et hoc videtur voluisse Gloss. in dict. §. *si mandato*, quam distinctionem reprobatur Salicetus in l. unic. *C. de rapt. virg.* col. 4. per textum in dict. §. *si mandato*, versic. *et Atilicinus*. Bartolus etiam in dict. §. *si mandato*, tenet indistinctè consulentem teneri, Joannes Fabr. in §. 1. *Institut. de mandato*, voluit in furto esse aliquid specialitatis ratione contractionis, cum sine ea furtum non committatur, et ideo non credit ipse, quod dando consilium solum verbale, quis committat furtum, nisi opem tulerit, neque distinguit esset aliàs facturus, vel non. Angel. Aretin. in tract. *malefic.* in parte *Sempronium mandatore*, neb. et fin. col. sequi videtur dicta Bartoli, licèt velit, quod quando nihilominus non præstito consilio maleficium commisset, tunc consulens levius esset condemnandus, prout et voluit Salicetus in dict. l. unic. Tu ergo tene menti legem istam Partitarum, approbantem in furto opinionem Azon. et Gloss. in dict. §. *interdum*. in gloss. fin. in aliis delictis extra furtum placet opinio Bart. post Dinum in dict. §. *si mandato*, ita quod quando delinquens aliàs erat facturus, consulens levius puniatur, prout dicit Salicet. in dict. 1. unic. et Angelus Aretin. ubi *suprà*: Hostiens. et Abb. in cap. 1. *de offic. delegat.* neque il. istæ Partitarum, cum in aliis delictis jubent puniri consulentem, distinguunt, an aliàs delinquens esset facturus, nec ne, ut patet in l. 10. tit. 8. et l. 10. tit. 9. ead. *Part.* et nota quod in dubio præsumitur contra consulentem, quod non erat aliàs facturus, ut voluit Dinus in reg. *in obscuris, de reg. jur.* lib. 6. Bald. in l. *ob hæc verba*, *D. de his qui not. infam.* et l. *data opera*, ad fin. 15. col. C. *qui accus. non poss.* Alexand. cons. 105. *videtur prima consideratione*, col. 4. 1. vol. advertit etiam, quia fortè et in furto licèt non possit puniri consulens furti actione in casu quo delinquens aliàs erat facturus, benè tamen videtur, quod puniatur alia pœna, quia res mali exempli est, saltim et iudicis officio, nam ad petitionem partis non videtur, cum sua nihil intersit, ut dicit Joan. Fabr. in dict. §. 1. *Institut. de mandato*. Advertit etiam, quod furto vel delicto non sequito, consulens seu persuadens non tenetur, ut probatur in l. *qui servo*, et ibi dicit Angel. *D. de furtis*, quod fallit in persuadente fugam servi: vide ibi per eum, ubi idem dicit in persuadente crimen læsæ majestatis divinæ, vel humanæ, ut teneatur etiam delicto non sequito.

(12) *Que daría ayuda.* Concordat cum §. *interdum*, vers. *ope*, *Institut. de oblig. quæ ex delict. nasc.* l. *pignore*, §. penult. *D. eod.* et vide per Bart. in l. *in furti*, §. *ope*, *D. eod.* per Angel. Aretin. in tract. *malefic.* in parte *Andream auxiliatorem*, 1. et 2. col. Quid autem si præstet arma, vel ferramenta ignoranter? Vide Bald. in l. *quicumque*, col. 6. *C. de servis fugitiv.* ubi quod paritur ei, qui

facit bona fide. Et quid de præstante opem post maleficium commissum? Vide Bartol. in dict. §. *ope*, et Bald. in l. *non ideo minus*, col. penult. *C. de accus.* vers. *quæro, an associans ad recessum*, ubi distinguit, an immediatè associet, vel post. Vide etiam Bald. distinguentem inter præstantem opem per pactum proximum, vel remotum, in l. 1. *D. de Nili agger. non rump.* et in l. 1. *C. de crimine peculat.* et nota, quod condemnatus ex capite, quod præstitit auxilium fugæ, non videtur condemnatus ex eadem specie criminis, secundum Bald. ubi vide ad quæstionem, quam ex hoc decidit in *addit. ad Specul.* tit. *de appell.* col. 5. et vide notabiliter per Socin. consil. 188. 2. vol. in ista materia, et vide quæ dico in l. 18. *infra eod.* in glos. super parte, *ayuda*.

(15) *Consejo da.* Concordat cum l. *in furti*, §. *consilium*, *D. eod.*

LEY V.—Como, si el guardador de algun huerfano escondiesse alguna cosa de los bienes de aquel que tuiesse en guarda, non gela pueden demandar por furto.

Los guardadores de los huerfanos, maguer tomassen encubiertamente alguna cosa de los bienes de los huerfanos que tuiesse en guarda, como quier que farian maldad, con todo esso, non gela podrian demandar en manera de furto (a) (1), porque son como señores (2), e tienen lugar a los huerfanos como de padres; pero por tal maldad como esta non deuen fincar sin pena. Ca deuen pechar doblado (3) (b) a los huerfanos, todo quanto desta guisa les tomaron.

(a) No hallándose expresa esta excepcion en el art. 468 del Código penal de 1848, no solo deberá tenerse hoy por hurto el efectuado por un tutor en los bienes de su pupilo, sino que debe considerarse como verificado con la circunstancia agravante de abuso de confianza, que es la 9.ª de las enumeradas como tales en el art. 40 del mismo Código.

(b) Hoy no pueden imponerse por el delito de hurto otras penas que las establecidas en el cap. 2, tit. 14, lib. 2, del Código penal, en atencion á que por su art. 494 han quedado derogadas todas las leyes penales anteriores á la promulgacion del mismo Código, con las excepciones que el artículo expresa.

LEY V.—Non potest agi furti contra tutorem pro re pupilli, quam subtraxit, quia habetur propter administrationem loco domini: teneatur ad pœnam dupli. Hoc dicit.

(1) *En manera de furto.* Sed contra de l. *tutor administrationem*, *D. eod.* et in l. *actione*, *D. de tutel. et ration. distrah.* potest dici quod ista lex loquitur, quando tutor non animo furandi fecit, sed fortè quia credebat sibi licere, vel pupillum concessurum, ut declarat Gloss. in dict. l. *actione*, unde distingue, secundum Alber. in l. 1. §. *de rationibus*, *D. de tutel. et rat. distrah.* quod, aut certum est tutorem dolosè interceptisse rem pupilli, tamquam quilibet extraneus, et tunc tenetur furti, et condicione furtiva, neque tunc est necessaria actio de rationibus distrahendis, potest tamen competere; aut certum est bona fide acceperisse, et non habet locum actio furti, neque actio de rationibus distrahendis. Sed quando dubitatur, an dolo acceperit, et propter dolum præsumptum non datur actio furti, neque conditio furtiva, sed actio de rationibus distrahendis. ut dolum præsumptum puniatur, et idem vult ibi Bartol. in rubrica, qui et dicit quod furti actio hoc casu non competit propter velamen administrationis, et est differentia inter furem extraneum, et tutorem in isto casu.

(2) *Como señores.* Non tamen habetur loco domini, cum pupillum spoliat. l. *qui fundum*, §. *si tutor*, *D. pro emptor.*

(3) *Pechar doblado.* Concordat cum l. 1. §. *considerandum*, et l. *actione*, §. fin. *D. de tutel. et ration. distrahend.*

LEY VI.—Como, aquel que tiene tahureria en su casa, si los tahures le furtassen alguna cosa ende, non gela puede demandar. (a).

Tahures, e truhanes acogiendo algun ome en su casa, como en manera de tahureria, porque jugassen y (1),

si estos tales, aluergando, o morando por tal razon como esta en aquel lugar, le furtaren alguna cosa, o le fizieren algun tuerto, o mal, o deshonna, a aquel que los acogio, denelo sufrir (2), e non gelo puede demandar, nin son tenudos los tahures de recibir pena ninguna por ello; fueras ende, si matassen (3) a el; o a otro alguno. Esto es, porque es muy gran culpa de aquel que tales omes recibe en su casa a sabiendas. Ca todo ome deve asmar, que los tahures, e los vellacos, vsando la tahureria, por fuerça conuiene que sean ladrones (4) e omes de mala vida; e porende, si le furtaren algo, o le fizieren otro daño, suya es la culpa de aquel que ha la compañía con ellos (b).

(a) LL. 2 y 4, tit. 23, lib. 12 de la N. R.

(b) Ya no puede tenerse en consideracion la doctrina que en esta ley se contiene, porque no se halla en el Código penal de 1848, cuyo art. 494 ha derogado todas las leyes penales anteriores á su promulgacion, como hemos observado en la nota 2.ª á la ley precedente. Véanse los números 4 del art. 441, y 2 y 8 del art. 482.

LEX V.—Taxillorum lusores, aut parasitos, vel alios viles homines in domo sua recipiens de rebus per eos subtractis non potest agere contra eos, si tamen eum aut aliquem occidant ibi vel alibi, puniuntur legitima pœna. Hoc dicit.

(1) *Porque jugassen y.* Iste dicitur aleator, qui et lusum aleæ apud se consuevit exercere causa sui emolumenti, sicut in cauponibus dicitur, l. 1. §. *caupones*, *D. naut. caup. et stab.* unde ista lex non procederet, si incidenter apud aliquem ludatur, secundum Azon. *C. de relig. et sump. funer.* in summa, col. fin. et contra istos aleatores, vide in l. 4. et 7. tit. 10. lib. 8. *Ordin.* et per tot. tit.

(2) *Deuelo sufrir.* Odiosus ita est aleator juri, ut neque injuriarum, neque legis Aquiliæ agere posset, si ludj occasione, ubicumque ludant, et quodcumque fiat ei damnum, vel injuria, ut quia dicebatur malos decios seu taxillos dedisse, vel malum vinum vendidisse, et procedit etiamsi injuria illata sit à non ludente, ut in l. 1. §. *item notandum*, *D. de aleator.* quod Albericus ibi dicit esse mirabile, sed hoc ideo esse, quia sunt exosi legibus, l. *ædiles*, §. *hoc autem*, *D. de ædilit. edicto*, et l. *ob quæ vitia*, et l. *sciendum*, et l. fin. sunt quasi infames, cap. *inter dilectos, de excess. Prælat.* infamia facti sui, et repelluntur ab accusando propter turpem quæstum, secundum Rofred. in libel. *juris canon.* sub rub. *repelluntur ab accusando aliqui propter turpem quæstum*: si autem non ista occasione ludj contingat agere poterit aleator, secundum Azon. ubi *suprà*, et Gloss. in dict. l. 1. in verbo *quodcumque*, et si fiat ei furtum domi, tempore quo ludebatur alea apud eum, non datur ei actio furti, à quocumque fiat furtum, ut hic habes, et in dict. l. 1. neque conditio furtiva: et idem multo magis, si mutuum pecuniam dederit ludentibus; si autem non sit ei furtum illo loco, vel eo tempore quo luditur apud eum, actio ei competit.

(3) *Matassen.* Nota ad declarationem l. 1. *D. de aleator.* quod ubi lex permittit impunè quem verberari, vel damnicari, non videtur permittere, quod occidatur, seu aliquo membro mutiletur, quia membri abscissio æquiparatur morti, ut in cap. *ad hoc*, in authent. *de collator.* collat. 9. Bartol. in l. 1. col. pen. *de public. judic.*

(4) *Sean ladrones.* Nota hoc verbum contra lusores.

LEY VII.—Como, aquel que tiene el ostalage en su casa, e los Almojarifes que guardan el aduana, e los otros que guardan el alfondiga del pan, son tenudos de pechar las cosas que furtan en cada vno destes lugares (a).

En su casa, o en su establia, o en su naue, recibiendo vn ome a otros, con sus bestias, o con sus cosas, por ostalage, o por precio (1) que reciba, o aya esperanza de auer dellos; si el Ostalero mesmo, o otro qualquier por su mandado, o por su consejo, furtasse alguna cosa a aquellos que assi recibiesse, tenudo es

de pechar la cosa hurtada a aquel cuya es, con la pena del furto. E si por aventura, non la hurtasse el, mas algund su ome que estuiesse con el a soldada, o de otra guisa, tenuto es otrosi el Ostalero de pechar doblada (2) (b), aquella cosa que le hurtaron, maguer non fuesse hurtada por su mandado, nin por su consejo, porque el es en culpa, teniendo ome malfechor (3) en su casa. Pero si este que fiziesse el furto fuesse sieruo (c) (4), estonce en escogencia es del señor, de desamparar el sieruo en lugar de la cosa hurtada, o de la pechar doblada, qual mas quisiere. Mas si lo hurtare otro extraño (5), e el Ostalero non fuesse en culpa del furto, estonce non seria tenuto de la pechar; fueras ende, si la ouiesse el recebido en guarda (6) de aquel cuya era, ca estonce tenuto seria de la tornar, o la estimacion. Otrosi dezimos, que el Almojarife (d) es tenuto de dar recabdo de toda la mercaderia que se mete, e se pone en el aduana. Esso mesmo, dezimos, que deve fazer el que guarda el alfondiga del trigo, o de la ceuada, o de la farina, que aduzen ay Arroqueros. E si alguna cosa destas sobredichas fuere hurtada, ellos son tenudos (7) de la pechar, por dos razones. La vna, porque aquellos que la aduzen, la dexan en su guarda, e en su poder, e en su fiadad. La otra es, porque toman ende su derecho.

(a) L. 19, tit. 2, lib. 7 del F. J.—L. 9, tit. 13, lib. 4 del F. R.—LL. 67 y 68 del Estilo.—L. 2, tit. 13; y L. 4 de este título y Partida.—L. 16, tit. 1, lib. 40 de la N. R.

(b) Hoy deben imponerse las penas del Código de 1848 y no otras, porque el art. 494 del mismo ha derogado todas las leyes penales anteriores á la promulgacion, debiendo tenerse presente para los casos de esta ley, los artículos 17 y 18 del Código.

(c) Respecto á la esclavitud, véase nuestra nota 2.ª á la L. 4 del título precedente.

(d) Administrador de rentas ó de aduanas.

LEX VII.—Nauta, caupo, stabularius, pretio hospites recipiens, de subtractis per extraneum sine eius culpa non tenetur, nisi eorum custodiam recipiat. De subtractis autem per eum, vel ejus consilio, vel mandato, tenetur ad rem, et etiam pœna furti; de furtis tamen per domesticos etiam eo ignorante tenetur pœna dupli, quia est in culpa malos tenendo familiares; si verò fur erat servus, liberatur eum pro noxa dando. Alfofarifes autem tenentur de furatis mercibus in aduana vel almodino, quia recipiunt jus suum, et eorum recipiunt custodiam. Hoc dicit.

(1) Por ostalage, o por precio. Innuitur ergo hic, quòd si gratis recipiat, non tenebitur ad custodiam, neque ex facto suorum familiarium, unde si amicus recipiat amicum in domo sua, non tenetur ex ista lege, neque ex edicto, D. naut. caup. et stabul. secundum Specul. tit. de furtis, vers. si amicus, quod traxit à Rofredo in libellis; tenet etiam Albericus in l. 1. D. eod. In contrarium tamen videtur l. licet gratis, D. eod. ubi dicitur, licet gratis navigaveris, vel in caupona gratis diverteris, non tamen actiones tibi in factum denegabuntur, si damnum injuria passus es. Albericus ibi solvit, ut intelligatur passus es, à recipiente scilicet secus si ab alio, quia talis recipiens ad custodiam non tenetur, et facit etiam ista lex in fine cum dicit: *porque toman ende su derecho*. Quærit etiam Albericus in dict. l. 1. post Jacob. de Rave. quidam non est caupo, Rex venit ad civitatem cum magna comitiva, ita quòd non sufficiunt hospites ad eos hospitandos; unde sicut moris est, iste hospitavit in domo sua aliquos de gentibus Regis; nunquid si perdunt aliquas de rebus suis, procedet contra istum ex illo titulo, sicut contra hospitem qui publicè tenet hospitium? Et refert Jacob. de Rave. dixisse, iudicatum fuisse distinguendo, quòd aut iste recepit eos ad modum hospitis, computando quæcumque dabat eis, sicut computant hospites, et tunc tenetur

ut hospes, aliàs non; allegat pro hoc l. fin. D. si mens. fals. mod. dixer. et l. 1. §. 1. D. de aleator. sed in contrarium dicit, quòd videtur facere dict. l. 1. §. caupones, D. naut. caup. stab. ubi videtur exigi exercitium caupona, vel stabuli; sed exercere non videtur per unum actum, argumento D. de exercit. per totum, et tandem dicit Albericus, quòd ut puniatur etiam pro una vice tantum, benè facit, l. mariti lenocinium, §. qui quæstum, D. ad leg. Jul. de adulter. Fortè in hoc esset dicendum, quòd si iste qui sic recepit, ex rebus quas sic dabat et computabat, consequbatur commodum prout communiter consequuntur hospites publici, quòd ita etiam teneatur, et facit ista lex cum dicit: *por ostalage, o por precio*: si verò nullum exinde commodum consequbatur, quòd non teneatur, quia si non tenetur amicus, qui libenter recepit amicum, ut dixi, multo fortius non tenebitur qui coactè et involuntariè recepit ad hospitium.

(2) Pechar doblada. Reprobatur hic communis opinio Doctorum in l. 1. D. furti adversus naut. volentium, quòd in pœna illius tituli de duplo non contineatur simplum, etiam quando nauta, vel caupo convenitur ex facto suorum, cum ista lex expressè disponit contineri in tali pœna et casu simplum, prout etiam voluit Albericus ibi, et videtur approbari opinio Rofre. in libellis suis, de qua per Bart. in rubric. D. eod. ubi Bart. dicit, sibi hoc placere: si ergo ipsemet fur-retur, totum erit pœna, ut superius dixit, et habetur in §. fin. Instit. de oblig. quæ ex delict. nasc. si verò aliquis de suis familiaribus, in duplo continetur simplum, et si condemnatur dominus propter delictum familiarium, potest ab eis repetere, secundum Joan. Fab. in §. pen. Instit. de oblig. quæ ex quasi delict. nascunt. cui adde legem quam ipse non allegat in l. licet, §. fin. D. naut. caup. stabul.

(3) Teniendo ome malfechor. Adde §. fin. Instit. de oblig. quæ ex quasi delict. nascunt.

(4) Sieruo. Concordat cum l. fin. §. servorum, D. naut. caup. stabul. et l. 1. §. servi, D. furti adversus naut. caup. stabul. ignoscendum enim est ei, qui suam familiam servorum non repulit, quantumcumque cognoverit eam pravam; et ideo secundum Angel. in dict. §. servi, mitius agitur cum rectoribus civitatum, si eorum mancipia in palatio aliqua perpetrarunt; graviter autem est cum eis agendum, si in officio tenuerunt servos alienos, aut liberos, quoniam investigare debuerunt de moribus, et conditionibus ipsorum.

(5) Otro extraño. Adde dict. l. 1. §. caupo, D. fur. adversus naut. caup.

(6) Recebido en guarda. Concordat cum l. 1. in princip. et §. fin. cum l. sequent. D. caut. caup. stab. et patiendum res intronitti, quamvis ei non sit res specialiter assignata, videtur recipere, et promittere salvum fore, ut in dict. l. 1. §. recipit autem; unde secundum Bald. ibi, si tu patiente hospitatore mittis equum in stabulo, postea alibi vadis, et cum reverteris, non invenis equum, hospitator tenetur etiamsi nihil sibi dixeris; si tamen ignorante hospite res intronittatur, non tenetur de recepto, secundum Glos. et Badl. ibi. Et quid si hospitator tradiderit claves camera viatori, an per hoc exoneretur à custodia? Vide per Glos. in l. fin. vers. item si prædixerit, D. eod. quæ vult per hoc non liberari in totum, sed tantum à culpa levissima, quam Bart. ibi notat. Baldus verò simpliciter transit, dicens, quòd Glossa non probat dictum suum per aliquam legem, et idem Bald. in rubric. C. depos. parum post principium tenet contrarium, imò quòd liberetur hospitator, ex quo recepit cameram cum clavi: tu in hoc die, ut in l. 26. tit. 8. suprà 3. Partit. et ibi dixi.

(7) Ellos son tenudos. Tene menti istam legem pro isti de quibus hic habetur, quia potest accidere multoties; et limita nisi domus vel horrea vi frangantur sine culpa istorum, ut in l. ex Divi, C. locati, et D. eod. l. dominus horreorum, et in l. 25. tit. 8. 5. Partit. ubi vide quæ dixi.

LEY VIII.—Como, si alguno conseja a su sieruo de otri que furte a su señor alguna cosa, cae porende en pena de furto, maguer non lo cumpla el sieruo (a).

Falagando algun ome al sieruo (b) ageno, rogandole, o consejandole, que hurtasse alguna cosa a su señor, e que gela lleuasse; si el sieruo, seyendo bueno, quisiesse guardar su lealtad, e aperciesse dello a su señor; e queriendo saber si es assi como el sieruo dezia, le dixesse que le lleuasse aquella cosa que le maudava el otro furto; si aquel quel dio el consejo, recibiesse

la cosa de mano del sieruo, puede gela despues el señor demandar como de furto (1), maguer gela assi lleuasse con su plazer. Esso mesmo, dezimos, que deve ser guardado, si tal consejo como este diessen al fijo (2) o a la fija de alguno, e recibiesse del aquella cosa que le mandassen furto (c).

(a) L. 4, tit. 13 lib. 4 del F. R.

(b) En cuanto á la esclavitud véase nuestra nota 2.ª á la L. 4 del título precedente.

(c) Véanse los artículos 11, 12 y 13 del Código penal de 1848.

LEX VIII.—Inducens servum aut filium vel filiam alicujus, ut domino vel patri quid furetur, et ad eum perferat, etsi hoc de patris vel domini per servum vel filium certiorati voluntate perferat, et inducens recipiat, tenetur actione furti. Hoc dicit.

(1) Como de furto. Concordat cum l. si quis servo, C. eod. ubi etiam habetur, quòd poterit agere de corruptela servi.

(2) Al fijo. Sequitur dictum Glossæ in dict. l. si quis servo, et vide Paul. de Cast. ibi inducentem illam legem ad castellanos requisitos de proditione, et ad uxores requisitas ad adulterium, ut possint facere tractatum duplicem: et idem dicendum in iudice, qui attentatur corrumpi pecunia, ut tradit Doctor de Palac. Rub. in repetit. cap. per vestras, super text. col. mihi. 120. Quid autem in fratre? Cynus Alber. ibi referunt Guido de Suza. dixisse, fuisse de facto iudicatum, quòd non haberet illa lex locum, sed quòd ipse Guido tenet contrarium, argumento l. si fratrem, C. ad leg. Flav. de plag. sed non videtur urgere ad hoc multum illa lex; procederet tamen fortè dictum Guido quando parentes essent mortui, et frater major haberet curam domus, et frater minor tentaretur de corruptela, argumento l. cum pater, §. pater pluribus, D. de legat. 2. et l. 4. tit. 1. lib. 5. in Ordinam. Regal.

LEY IX.—Si el señor de la cosa la hurtare a aquel a quien la empeño, como gela puede demandar por furto (a).

Si algun ome ouiesse empeñado a otro la su cosa mueble, e teniendola el otro (1) en peños, aquel cuya fuesse gela hurtasse, bien gela podria el otro demandar como de furto (2). E si por tal razon como esta condenasse el Juez al señor que la furto, que pechasse alguna cosa (3) a aquel que la tenia empeñada, deuela pechar; e demas desto, deuele tornar la cosa que furto, o pagar aquella debda que auia emprestada sobre aquel peño. Otrosi dezimos, que si otro que non fuesse dueño de la cosa empeñada, la hurtasse, o la robasse, o forçasse (4), que aquel que la tenia en peños la puede demandar (5), e non aquel cuya es (b) (6). Pero si aquel que la tomasse fuesse condenado que pechasse alguna cosa (7) por razon del furto, o del robo, o de la fuerça, aquello que le mandaron pechar, debelo recibir el que tenia la cosa a peños, e contarle en la debda que deuia auer sobre aquella cosa. E si tanto fuere como lo que deuia auer, deve tornar la cosa empeñada al señor della. E si fuere mas, lo demas deuegelo dar (8) con la cosa, sacando primeramente las despensas que fizo en demandando la cosa hurtada (c).

(a) L. 2, tit. 6, lib. 5 del F. J.—L. 13, tit. 13 lib. 4 del F. R.—Véase la ley siguiente de este título y Partida.

(b) Véase la glosa, que es muy interesante.

(c) Adviertase, que hoy se castiga el hurto con penas corporales, sin que puedan imponerse otras que las expresas en el cap. 2, tit. 14, lib. 2 del Código penal de 1848, porque su art. 494 ha derogado las leyes penales anteriores á la promulgacion del mismo, y si en los casos de usurpacion, de que trata el cap. 3 del mismo título y en otros muchos se imponen multas, quedan estas á beneficio de la Hacienda pública y no del agraviado.

T. IV.

LEX IX.—Debitor creditori pignus creditum furans, tenetur ei actione furti ad condemnationem. Si autem alius pignus furetur, aut vi arripiat, agat creditor contra eum furti, vel vi honorum raptorum, non autem debitor, sed pœnam, quam inde creditor consecutus fuerit, in sortem computabit; et si tantum ascendit sic debitum, restituat pignus debitori; si verò plus, illud plus, deductis expensis, cum ipsa re restituat debitori domino. Hoc dicit.

(1) Teniendola el otro. Quid si creditor non tenebat pignus, sed mansit in potestate debitoris? Dic quod si speciali pignore rem creditor obligaverat, si postea eam vendat, vel in præjudicium creditoris aliàs contractet, committit furtum, ut in l. si is qui, in princ. D. eod. et in l. in actione, §. fin. et ibi Gloss.

(2) De furto. Adde §. aliquando, et §. furti autem, Instit. de oblig. quæ ex delict. nasc. et in l. in actione, §. fin. D. eod.

(3) Pechasse alguna cosa. Non declarat quantum, unde dic, quod summam pecuniæ debita, ut in l. creditori, D. eod. et notat Gloss. in l. eum qui, §. idem scribit, D. eod.

(4) O forçasse. Nota hoc verbum ad ea quæ inferius dicam in ista lege, ubi etiam habetur, quòd et poterit agi de corruptela servi.

(5) La puede demandar. Actione furti agendo, vel conditione furtiva, l. et ideo, §. 1. D. de cond. furtiv. et l. si pignore, in princ. D. de pignor. action. et fortè agere potest utraque actione in eodem libello, cum non agatur de furto criminaliter, sed civiliter; vide tamen Specul. tit. de furtis, col. 2. vers. porro, vel petat incidenter restitutionem rei, ut in l. interdum, §. qui furem, ubi Bart. D. de furtis.

(6) E non aquel cuya es. Sed contra, quia etiam dominus ratione sui domini agere potest conditione furtiva ad rei persecutionem, ut in l. 1. et l. et ideo, in princ. D. de cond. furtiv. et agere etiam potest actione furtiva, ut in l. itaque fullo, §. sed et si res, D. eod. potest dici, quòd hic non negatur domino conditio furtiva ad rei persecutionem, neque alia actio realis, quæ sibi competeret, sed denegatur actio furti pro re furata ad pœnam furti; quia hæc lex est situata in titulo de furtis, unde tractat de actione furti, non de actione rei persecutoria: contra hoc tamen facit, quia ista lex cum ratione furti dat actionem creditori, non solum sibi dat conditionem ad rei persecutionem, verum etiam actionem furti ad pœnam dupli, vel quadrupli, quod et patet cum inferius dicit, quod reddat rem domino, cum sit satisfactus de debito, et sic præsupponit, quod recuperavit rem à fure; unde cum hic indistinctè dicat, *e non cuya es*, ab utraque actione excludere vult dominum; et fortè motum hujus legis fuit, quia agente creditore, utriusque, sibi videlicet et domino consultitur, et providetur plenè; et quia non intererat domini agere contra furem, quia si culpa creditoris res subtracta fuit, creditor domino tenebatur pignoratitia actione, et ideo non agit dominus, quia sua non interest, ut in dict. §. furti autem, Instit. de oblig. quæ ex delicto nasc. et sic sine culpa agat creditor in solidum, ut hic habetur ad commodum domini, et sic domini non interest; remanet tamen contraria objectio de dictis LL. ubi et tam domino, quam creditori conditio furti, vel incerti, et furti actio datur, quia utriusque interest: videtur dicendum, quod quando creditore agente furti et conditione incerti, cessaret interesse domini, procedat ista lex; si vero non cessaret adhuc, licet creditor agat, tunc et dominus pro suo interesse agere posset, ut habetur in l. inter omnes, §. hæc actio, D. eod. ideo autem ista lex domino denegat actionem furti, quia agendo furti creditor consequitur totam pœnam furti, habito respectu ad æstimationem rei, et non ad quantitatem debiti: et sic non agit tantum creditore tenus, licet res sine sua culpa fuerit subtracta, sed in solidum; et sic approbatur hic opinio illorum qui hoc dicebant, quæ refertur in gloss. l. eum qui, §. idem scribit, D. eod. et cum totum, quòd exegerit creditor, sive agat conditione, sive actione furti, teneatur compensare cum debito, et si quid residuum fuerit, reddere domino, ut hic habetur, non interest domini ipsum agere, et sic denegatur ei actio furti, seu conditio furtiva ad rei persecutionem, ex quo sibi agente creditore est consultum; si verò aliud interesse prætenderet dominus ex subtractione rei, in quo non esset sibi consultum, creditore sic agente, tunc posset dominus agere, et ita procedat, quod habetur in dict. §. hæc actio, et ibi Gloss. in verbo plus valet, et in dict. l. itaque fullo, et benè facit pro ista solutione et intellectu l. si pignore, in princ. D. de pignor. action. licet negare non possum, quòd quantum ad LL. juris communis melius procedat distinctio Glossæ in dict. §. idem scribit: vel dic quòd ista lex, cum denegat actionem